

Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

"Ευρωπαϊκή Άμυνα: Προσαρμοζόμενη προς το Μέλλον"

Λευκωσία, 04 Ιουλίου 2017

Κύριε Υπουργέ,

Κύριοι Αρχηγοί,

Κυρίες και Κύριοι,

Αισθάνομαι μεγάλη τιμή για την σημερινή μου παρουσία μου και για τη συμμετοχή μου στην πρώτη εκπαιδευτική δραστηριότητα της νεοσύστατης Ακαδημίας Ασφάλειας και Άμυνας του Υπουργείου Άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σας ευχαριστώ πολύ για την τιμή αυτή! Είναι αναμφισβήτητη η αξία της εκπαίδευσης σε ανώτατο επίπεδο και της σωστής προετοιμασίας εκείνων οι οποίοι θα κληθούν να στελεχώσουν καίριες θέσεις του κρατικού μηχανισμού. Ιδιαίτέρως σε μια εποχή κατά την οποία οι προκλήσεις ασφαλείας βαίνουν αυξανόμενες τόσο σε πλήθος όσο και σε πολυπλοκότητα.

Ορισμένοι αποκαλούν τα ακρότερα σημεία μιας επικράτειας, εσχατιές. Εγώ τα αποκαλώ προμαχώνες. Σε ετούτην εδώ τον προμαχώνα της Ευρώπης, οι έννοιες της Ασφάλειας και της Άμυνας έχουν μία ιδιαίτερη βαρύτητα. Η γεωγραφική θέση της Μεγαλονήσου και η συνεπακόλουθη γεωστρατηγική αξία που της προσδίδει, την εκθέτει διαχρονικά στις προκλήσεις της εκάστοτε εποχής, όπως η ιστορία αποδεικνύει.

Ο χώρος της Ανατολικής Μεσογείου, σταυροδρόμι τριών Ηπείρων, υπήρξε πάντοτε ευαίσθητος στην μορφή που λάμβανε η συνάντηση των μεγάλων πολιτισμών που μεγαλούργησαν στις ακτές της. Περίοδοι δημιουργίας, εναλλάσσονταν με περιόδους καταστροφής. Έγκειται σε εμάς να ξεκαθαρίσουμε εάν θα ζήσουμε σε μία περίοδο δημιουργίας ή σε μία καταστροφής.

Το σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον χαρακτηρίζεται από πολυάριθμες, πολύπλοκες και πολυεπίπεδες διασυνδέσεις ή αντιθέσεις μεταξύ των κρατών. Ο βαθμός αλληλεξάρτησης των κρατών αλλά και των δράσεων μας οδηγεί στην αποδοχή της ανάγκης του συνασπισμού των κρατών έναντι των κοινών προκλήσεων. Οι απειλές μεταλλάσσονται διαρκώς και εξελίσσονται σε ένα διεθνές, περιφερειακό, τοπικό ή εθνικό πλαίσιο, με ασαφή πολλές φορές όρια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό, ο οποίος εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου. Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα των 6 μελών έως την σημερινή Ένωση των 28, ανταποκρίθηκε στα κελεύσματα των καιρών και στις απαιτήσεις των πολιτών της. Σήμερα, στον απόηχο των επαναλαμβανόμενων τρομοκρατικών επιθέσεων στην καρδιά της Ευρώπης αλλά και υπό το πρίσμα της ρευστότητας και της βίας η οποία σπαράσσει την εγγύς περιοχή, οι Ευρωπαίοι πολίτες απαιτούν από τις κυβερνήσεις τους την αποκατάσταση του τρωθέντος αισθήματος ασφάλειας και την επαναφορά της πρότερης καθημερινότητάς τους. Μία απαίτηση την οποία κανένα κράτος δεν μπορεί να ικανοποιήσει μεμονωμένα.

Ως ένας οργανισμός με παγκόσμια συμφέροντα και με χαρακτηριστικά που την κατατάσσουν μεταξύ των υπερδυνάμεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον φυσικό χώρο σύνθεσης των προσπαθειών των κρατών-μελών της. Είναι προφανές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ως υπερεθνική οντότητα, δεν έχει, δεν προωθεί και δεν υπερασπίζει κάποια δικά της συμφέροντα παρά μόνο τα κοινά συμφέροντα των χωρών που την απαρτίζουν και που της δίνουν υπόσταση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντλεί ισχύ από τα κράτη-μέλη της. Υπό ιδανικές συνθήκες, η συνολική ισχύς την οποία απολαμβάνει η Ένωση αποτελεί το άθροισμά των επιμέρους ισχύων των κρατών-μελών.

Και όντως, η συνολική διπλωματική, οικονομική και πολιτιστική σχύς της Ευρώπης είναι εντυπωσιακή. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η μεγαλύτερη εμπορική αγορά, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία, ο μεγαλύτερος χορηγός ανθρωπιστικής βοήθειας, ο μεγαλύτερος πάροχος αναπτυξιακής βοήθειας, ο υπ' αριθμόν 1 εμπορικός εταίρος των περισσότερων χωρών ή περιοχών. Ένα σχεδόν πλήρες δίκτυο εκπροσώπησής της σε τρίτες χώρες, συνεπικουρούμενο από τις εθνικές αντιπροσωπείες μεριμνά για την

προβολή και προώθηση των θεμάτων ενδιαφέροντός της. Είμαστε λοιπόν Υπερδύναμη; Η απάντηση είναι **«ΝΑΙ»**, όταν είμαστε **«ΜΑΖΙ»**. Η ισχύς μας προκύπτει από την ομόνοια και τη συνεργασία μας. **Μαζί**, είμαστε προορισμένοι να δημιουργήσουμε, για τους λαούς μας και για τον κόσμο.

Κυρίες και Κύριοι,

Η σύνθεση της ισχύος την οποία μόλις περιέγραψα, από μόνη της, δεν είναι πλέον επαρκής ή ενδεδειγμένη για να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις ασφαλείας. Οφείλει να συνοδεύεται και να συμπληρώνεται από ένα κατάλληλο επίπεδο στρατιωτικής ισχύος. Η ραγδαία αύξηση των ενόπλων συγκρούσεων ειδικότερα στην περιφέρεια της Ευρώπης, η αναθεωρητική στάση και η προβολή στρατιωτικής ισχύος από μέρους γειτονικών χωρών, η φύση ορισμένων εκ των προκλήσεων που αντιμετωπίζονται, η ανάγκη εξασφάλισης ανοικτών γραμμών θαλασσίων μεταφορών, η στενή σχέση μεταξύ ασφάλειας και ανάπτυξης, όλα αυτά παρέχουν επαρκή αιτιολόγηση για μία τέτοια θέση προς όφελος των Ενόπλων Δυνάμεων. Η Ευρώπη οφείλει να δραστηριοποιηθεί εντονότερα στην ανάπτυξη των δικών της αμυντικών δυνατοτήτων. Η αντίληψη αυτή αναπτύσσεται κατά τον πλέον επίσημο τρόπο στη Συνολική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία παρουσιάστηκε τον Ιούνιο του 2016 από την Υπατη Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρία Μογκερίνι. Στο σημείο αυτό οφείλω να επισημάνω ότι η αντίληψη αυτή διαμορφώθηκε και εκφράσθηκε ήδη προτού η υπάρχουσα παρότρυνση των ΗΠΑ προς τους Ευρωπαίους συμμάχους τους εντός του NATO, όπως αναλάβουν το αναλογούν μερίδιο για την άμυνά τους, λάβει τη μορφή απροκάλυπτης πίεσης από την νέα Αμερικανική Κυβέρνηση. Αυτή η πίεση όμως της προσδίδει επιπλέον εγκυρότητα και τον χαρακτήρα του επείγοντος.

Εάν εξετάσει κάποιος τα συνολικά μεγέθη των Ενόπλων Δυνάμεων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως να οδηγηθεί στην εξαγωγή λανθασμένων συμπερασμάτων. Πράγματι, ο αριθμός των αμυντικών μέσων είναι εντυπωσιακός. Τα αυτό ισχύει όμως και για την πολυτυπία τους. Περί τα 1.700 μαχητικά αεροσκάφη υπηρετούν στις τάξεις των εθνικών πολεμικών αεροποριών. Ανήκουν σε 20 διαφορετικούς τύπους και εκδόσεις. Η συνολική ναυτική δύναμη, η οποία περιλαμβάνει περί τις 110 φρεγάτες πέραν των υπολοίπων κυρίων μονάδων κρούσης, κατανέμεται σε 29 διαφορετικές κλάσεις. Η ίδια κατάσταση συναντάται σε κάθε τομέα και σε κάθε κατηγορία

αμυντικού υλικού. Συγκριτικά, οι ΗΠΑ διαθέτουν –και υποστηρίζουν– 6 μόνο τύπους μαχητικών αεροσκαφών και 4 κλάσεις κύριων μονάδων επιφανείας. Η πολυτυπία αποτελεί την achilles πτέρνα της ευρωπαϊκής στρατιωτικής ισχύος.

Αυτή η πολυτυπία υποσκάπτει και την αποδοτικότητα των αμυντικών προϋπολογισμών. Η Ευρώπη ταλαιπωρείται από την πολυτυπία των αμυντικών μέσων που διαθέτει, ως αποτέλεσμα της έλλειψης συντονισμού και της επικρατούσας επιφυλακτικότητας για την ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με τους εθνικούς αμυντικούς προγραμματισμούς. Τα κράτη-μέλη επενδύουν ετησίως περί τα 200 δισεκατομμύρια ευρώ για την άμυνά τους, φέρνοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση στην δεύτερη θέση της σχετικής παγκόσμιας κατάταξης μετά τις ΗΠΑ. Παρότι το ποσό αυτό αντιστοιχεί σχεδόν στο 50% αυτού που επενδύουν οι ΗΠΑ, προ των προσφάτων αυξήσεων που αποφασίστηκαν, το γεγονός ότι επιτυγχάνει μόλις το 15% της αντίστοιχης αποτελεσματικότητας δεν πρέπει να εκπλήσσει. Υπολογίζεται ότι είναι δυνατή η επίτευξη οικονομιών ύψους 30 δισεκατομμυρίων ευρώ σε ετήσια βάση, από το κόστος ευκαιρίας (opportunity cost).¹ Για να δούμε την άλλη όψη του νομίσματος, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας αναφέρει ότι στο πλαίσιο της ανάπτυξης των αμυντικών δυνατοτήτων που έχουν συμφωνηθεί, είναι δυνατή η εξοικονόμηση 100 δισεκατομμυρίων ευρώ απλά και μόνο μέσω της καλής συνεργασίας μεταξύ των χωρών.

Τα ανωτέρω συνθέτουν ένα επιχειρηματικό μοντέλο τεχνο-οικονομικά ασύμφορο και πρακτικά μη βιώσιμο. Η συνολική ισχύς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το κύρος το οποίο απολαμβάνει διεθνώς προκύπτει από τη συνεργασία την οποία προσφέρουν τα κράτη-μέλη στους επιμέρους τομείς. Εργαζόμενα μαζί πέτυχαν ότι έχει έως τώρα επιτευχθεί. Ο τομέας της Άμυνας και της Ασφάλειας δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες πιεστικές γεωπολιτικά και δυσχερείς οικονομικά συνθήκες.

Κυρίες και Κύριοι,

Διανύουμε μία μεταβατική εποχή, κατά την οποία οι παγκόσμιες ισορροπίες επανακαθορίζονται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσαρμόζεται για τη μετάβαση σε ένα ομιχλώδες μέλλον. Το διακύβευμα είναι υψηλό και οι

¹ Κόστος ευκαιρίας είναι το κόστος που προκύπτει από την θυσία ενός αγαθού, για την παραγωγή κάποιου άλλου.

διαθέσιμες επιλογές περιορισμένες. Μπορεί να διεκδικήσει και να αναλάβει τον ρόλο που της αναλογεί ως παράγοντας παγκόσμιας εμβέλειας, να δραστηριοποιηθεί ενεργά στη διαμόρφωση ενός παγκοσμίου περιβάλλοντος συμβατού με τις αρχές που πρεσβεύει και φιλικού προς την προώθηση των συμφερόντων των κρατών-μελών της. Εναλλακτικά, μπορεί να αφεθεί ως παθητικός παρατηρητής εξελίξεων που άλλοι θα επηρεάζουν, υφιστάμενη τις συνέπειες. Το ερώτημα είναι ακαδημαϊκό και η απόφαση προφανής.

Και η απόφαση αυτή συνοδεύεται από μία επίδειξη αποφασιστικότητας και από μία ταχύτητα λήψης και υλοποίησης των κοινών αποφάσεων η οποία εκπλήσσει. Τους τελευταίους δώδεκα μήνες έχουν γίνει περισσότερα στον τομέα της Άμυνας και της Ασφάλειας από όσα είχαν γίνει συνολικά τα τελευταία δέκα χρόνια. Η παρουσίαση της Συνολικής Στρατηγικής αποτέλεσε τη θρυαλλίδα καταιγιστικών εξελίξεων. Παρακάπτοντας την εκπόνηση επιπλέον θεσμικών κειμένων, όπως Λευκών ή άλλων Βίβλων, τα οποία πολλοί ανέμεναν, παρουσιάστηκε απευθείας το Εφαρμοστικό Σχέδιο αυτής στους τομείς της Ασφάλειας και της Άμυνας. Το προτεινόμενο Επίπεδο Φιλοδοξίας εγκρίθηκε από το Συμβούλιο του Νοεμβρίου 2016, το οποίο και προσδιόρισε τρεις στρατηγικές προτεραιότητες:

- Την αντιμετώπιση εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων,
- Την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εταίρων, και
- Την προστασία της Ένωσης και των πολιτών της.

Από το σύνολο των παραδοτέων, τρία απολαμβάνουν ιδιαίτερης προτεραιότητας, στους τομείς της βελτίωσης των δομών διαχείρισης κρίσεων της ΚΠΑΑ και της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της άμυνας. Στον πρώτο τομέα, η δημιουργία στρατιωτικής δυνατότητας σχεδιασμού και διεξαγωγής επιχειρήσεων (**MPCC**), για το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μη εκτελεστικών στρατιωτικών αποστολών, η οποία ανέλαβε από την 8^η Ιουνίου την ευθύνη των τριών εκπαιδευτικών αποστολών σε Μάλι, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και Σομαλία, αποτελεί απτή απόδειξη της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να λαμβάνει και να υλοποιεί ευαίσθητες αποφάσεις όταν οι περιστάσεις το απαιτούν.

Στον τομέα της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της άμυνας, δύο είναι οι κύριες προτεραιότητες, η Συντονισμένη Ετήσια Επισκόπηση (CARD) και η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (PESCO). Αμφότερες βρίσκονται στο στάδιο προχωρημένων διαβουλεύσεων, ώστε να διασφαλιστεί ότι θα εδράζονται σε στέρεα θεμέλια. Όσον αφορά στη **Συντονισμένη Ετήσια Επισκόπηση** στον τομέα της Άμυνας, στόχος είναι η καθιέρωση μίας διαδικασίας για την επίτευξη καλύτερης επισκόπησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζητήματα όπως οι αμυντικές δαπάνες και οι εθνικές επενδύσεις, καθώς και οι ερευνητικές προσπάθειες για την άμυνα. Μία πρώτη, δοκιμαστική Επισκόπηση σχεδιάζεται για το προσεχές φθινόπωρο.

Σε πλήρη εξέλιξη βρίσκονται και οι διεργασίες καθορισμού της φύσης, του αντικειμένου και των αρχών που θα διέπουν μία συμμετοχική **Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία** στον τομέα της Άμυνας στη βάση των άρθρων 42 παράγραφος 6 και 46 και του πρωτοκόλλου 10 της Συνθήκης της Λισαβόνας (μια ομάδα κρατών μελών της ΕΕ μπορούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία σε στρατιωτικά ζητήματα της ΕΕ). Η τοποθέτηση του εγχειρήματος σε σωστές βάσεις, λαμβάνοντας υπόψη εξαρχής τις δυνατότητες, τις απαιτήσεις και τις ευαισθησίες όλων των ενδιαφερομένων κρατών-μελών, αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή εξέλιξή του.

Θεωρώ ότι οι συνθήκες έχουν πλέον ωριμάσει αρκετά ώστε οι συζητήσεις περί ευρωπαϊκής άμυνας που λαμβάνουν χώρο στο πλαίσιο της Ένωσης να μην θεωρούνται ταμπού. Αυτό όμως απέχει αρκετά από το να συζητάμε για την ενδεχόμενη δημιουργία Ευρωπαϊκού Στρατού. Πρόκειται για μια εικοτολογία άνευ περιεχομένου. Το ζήτημα της **εδαφικής άμυνας** της Ευρώπης αντιμετωπίζεται στο πλαίσιο του **NATO**. Στόχος των προσπάθειών που έχουν αναληφθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι η υποκατάσταση ή η αντικατάσταση του NATO, αλλά η ισχυροποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα αυτού, χωρίς την δημιουργία αλληλεπικαλύψεων. Υπό το πρίσμα αυτό και με δεδομένο ότι 22 κράτη-μέλη, 21 μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, συμμετέχουν και στους δύο οργανισμούς, η συνεργασία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO αποτελεί φυσική εξέλιξη. Μία συνεργασία η οποία εμβαθύνεται σε επτά κύριους τομείς, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κοινής Διακήρυξης που υπέγραψαν στη Βαρσοβία οι Πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κύριοι

Τουσκ και Γιούγκερ, και ο Γενικός Γραμματέας της Συμμαχίας, κύριος Στόλτεμπεργκ.² Σημειώνεται δε ότι η εμβάθυνση αυτή πραγματοποιείται σε πνεύμα πλήρους ευρύτητας πνεύματος και διαφάνειας, με πλήρη σεβασμό της αυτονομίας στη λήψη αποφάσεων και των διαδικασιών των δύο οργανισμών, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη καθώς και με την πλήρη συμμετοχή τους. Βασίζεται δε στις αρχές του μη αποκλεισμού και της αμοιβαιότητας με την επιφύλαξη τον ιδιαίτερου χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας κάθε κράτους μέλους. Αυτό το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι ορισμένοι εκ των τομέων αυτών, όπως η επιχειρησιακή συνεργασία στη θάλασσα και η αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών, έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κύπρο, όπως και το ότι οι 42 συγκεκριμένες προτάσεις δράσης έχουν εγκριθεί από όλα τα κράτη-μέλη της Ένωσης.

Είναι λοιπόν προφανές ότι, καθώς κάθε χώρα διαθέτει μία και μοναδική δεξαμενή μέσων και δυνατοτήτων, κάθε αύξηση ή βελτίωση που επιτυγχάνεται σε αυτήν είναι δυνητικά προς όφελος κάθε οργανισμού στον οποίο συμμετέχει (ΟΗΕ, ΕΕ, ΝΑΤΟ). Και καθώς η εκάστοτε χώρα διατηρεί πλήρη κυριότητα επί των μέσων και δυνατοτήτων που διαθέτει ή αναπτύσσει, είναι στη διακριτική της ευχέρεια η απόφαση διάθεσής τους προς τους οργανισμούς αυτούς.

Κυρίες και Κύριοι,

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν μοναδικό στο είδος του οργανισμό σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε αντίθεση με τους υπολοίπους, όπως ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο,

² Η κοινή διακήρυξη προβλέπει την αύξηση της έμπρακτης συνεργασίας στους ακόλουθους επιλεγμένους τομείς:

- αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη συντονισμένων διαδικασιών
- επιχειρησιακή συνεργασία στη θάλασσα και στο πεδίο της μετανάστευσης
- συντονισμός σχετικά με την ασφάλεια και την άμυνα στον κυβερνοχώρο
- ανάπτυξη συνεκτικών, συμπληρωματικών και διαλειτουργικών αμυντικών δυνατοτήτων
- διευκόλυνση ενίσχυσης της αμυντικής βιομηχανίας καθώς και της έρευνας στον τομέα της άμυνας
- εντατικοποίηση του συντονισμού στις ασκήσεις
- ανάπτυξη της δυνατότητας των ανατολικών και νοτίων εταίρων στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας

οι οποίοι έχουν μονοδιάστατο χαρακτήρα και αντίστοιχο πεδίο δραστηριοποίησης, η Ένωση διαθέτει πολλαπλές διαστάσεις. Κινείται κατά κύριο λόγο στο διπλωματικό και στο οικονομικό πεδίο, από όπου και αντλεί μεγάλο τμήμα της **Έξυπνης Ισχύος** της (*Smart Power*). Η ισχύς αυτή αρκούσε έως πρότινος στο να παράγει λύσεις σε κρίσεις του ενδιαφέροντος της Ένωσης, καλλιεργώντας την ψευδαίσθηση ότι ήταν αρκετή και δημιουργώντας συνθήκες εφησυχασμού. Ως αποτέλεσμα, η θεμελιώδης σημασία της ύπαρξης **Σκληρής Ισχύος** (*Hard Power*) σε ένα ισορροπημένο μίγμα με την **Ήπια Ισχύ** (*Soft Power*) αγνοήθηκε. Η απαίτηση ισόρροπης ανάπτυξης του πυρήνα αυτής, στη μορφή της στρατιωτικής ισχύος, παραμελήθηκε. Η επικρατούσα άποψη όμως δεν αποτελούσε παρά μία ουτοπία, η οποία διαλύθηκε απότομα με την παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας και την εμφάνιση του επανομαζόμενου Ισλαμικού Κράτους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να μεταβάλει την προσέγγισή της.

Και αυτό έπραξε. Το πρώτο βήμα είχε τη μορφή της Συνολικής Στρατηγικής, η οποία ήδη αναλύθηκε. Το δεύτερο βήμα αφορά στην ίδια τον τρόπο εμπλοκής της Ένωσης στη διαχείριση εξωτερικών κρίσεων και συγκρούσεων. Η κατανόηση της πολυπλοκότητας των αντιμετωπιζόμενων προκλήσεων και απειλών και η απαίτηση λειτουργίας εντός ενός παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος, οδήγησε στη διαμόρφωση ενός νέου τρόπου προσέγγισής τους. Η **Ολοκληρωμένη Προσέγγιση** (*Integrated Approach*) την οποία πλέον υιοθετεί και εφαρμόζει η Ένωση, αποσκοπεί στην σφαιρική αντιμετώπιση κάθε κρίσης και των αιτιών αυτής σε κάθε στάδιο, σε κάθε διάσταση (ανθρωπιστική, αναπτυξιακή, ασφάλειας και άμυνας), σε κάθε επίπεδο (διεθνές, περιφερειακό, εθνικό, τοπικό) σε συνεργασία με κάθε ενδιαφερόμενο, και οπωσδήποτε, με τη χρήση κάθε διαθέσιμου εργαλείου. Προφανώς στα τελευταία, συγκαταλέγεται και το στρατιωτικό, η σημασία του οποίου κατέστη εκ των πραγμάτων αδιαμφισβήτητη.

Στον τομέα αυτό, της ανάπτυξη των δυνατοτήτων της στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας της, Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει έμφαση στην ενίσχυση της δυνατότητας χρήσης και της ικανότητας ανάπτυξης των Σχηματισμών Μάχης (*Battlegroups*). Οι Σχηματισμοί Μάχης αποτελούν ένα εργαλείο ταχείας αντίδρασης στη διάθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως καθώς, και παρότι παρουσιάσθηκαν ευκαιρίες

προς τούτο, ουδέποτε αποφασίσθηκε η επιχειρησιακή τους ανάπτυξη. Αυτό αποφασίστηκε ότι πρέπει να αλλάξει. Η συμμετοχή στους Σχηματισμούς Μάχης οφείλει να γίνει πλέον ελκυστική και η τυχόν απόφαση ανάπτυξής τους, εάν και όποτε αυτό αποφασιστεί, να μην προσκρούει σε χρηματοδοτικά εμπόδια, υποσκάπτοντας την αξιοπιστία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναζητούνται λοιπόν τρόποι για να ενισχυθούν η διαρθρωτική τους ικανότητα και η προπαρασκευή τους και να εξασφαλιστεί αποτελεσματική χρηματοδότηση η οποία να καλύπτει κρίσιμες φάσεις. Η συνολική αναθεώρηση του μηχανισμού ΑΘΗΝΑ που προβλέπεται πριν από το τέλος του 2017 προσφέρει την κατάλληλη προς τούτο ευκαιρία.

Παρότι οι Σχηματισμοί Μάχης δεν έχουν αναπτυθεί ποτέ, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε και εξακολουθεί να έχει στρατιωτική παρουσία έξω από τα σύνορά της. Από το 2003, δεκαπέντε στρατιωτικές αποστολές και επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης βοήθησαν στην δημιουργία συνθηκών ασφαλείας σε δοκιμαζόμενες περιοχές του πλανήτη. Σήμερα, έξι τέτοιες **αποστολές και επιχειρήσεις** πράττουν ακριβώς το ίδιο, σε τρεις αφρικανικές χώρες αλλά και στην ίδια την Ευρώπη. Ενταγμένες στη φιλοσοφία της Ολοκληρωμένης Προσέγγισης και σε αρμονική συνεργασία και αλληλουχία με τις υπόλοιπες, μη στρατιωτικής φύσης, αποστολές και δράσεις, συνθέτουν την ευρωπαϊκή απάντηση σε κρίσεις που σωθούν σε περιοχές γεωστρατηγικού μας ενδιαφέροντος. Αποτελούν την **προωθημένη γραμμή αμύνης** μας, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τα φυσικά μας σύνορα, αντιμετωπίζοντας τις αιτίες των κρίσεων προκειμένου να μην είναι αναγκασμένοι οι Ευρωπαίοι πολίτες να αντιμετωπίζουν τα αποτελέσματα αυτών. Αποτελέσματα τα οποία μπορεί να έχουν τη μορφή των εκατομμυρίων προσφύγων και μεταναστών που συρρέουν στην Ευρώπη, ομοίως όμως έχουν και τη μορφή των τρομοκρατών που προσπαθούν να καταστρέψουν τον τρόπο που έχουμε επιλέξει να ζούμε στις κοινωνίες μας.

Είναι αλήθεια ότι, με την εξαίρεση της Επιχείρησης ΣΟΦΙΑ στη Μεσόγειο Θάλασσα, η στρατιωτική αυτή δραστηριότητα δεν είναι ιδιαίτερα γνωστή. Μόνο τραγικά γεγονότα, όπως η **απώλεια ενός Πορτογάλου Υπαξιωματικού** τον προηγούμενο μήνα στο Μπαμάκο από τρομοκρατική επίθεση, φέρνουν στο προσκήνιο την ύπαρξη αποστολών όπως αυτή στο Μάλι. Το γεγονός ότι δεν βρισκόμαστε εκεί για να εμπλακούμε σε μάχες και να δημιουργήσουμε

εμείς ασφάλεια για τον ντόπιο πληθυσμό, παίζει επίσης κάποιο ρόλο. Όντως, ο ρόλος των τριών αποστολών μας, στο Μάλι, την Κεντροαφρικανική Ένωση και τη Σομαλία, δεν είναι να εγκαθιδρύσουν οι ίδιες ένα ασφαλές περιβάλλον. Αυτές οι λύσεις έχουν δοκιμαστεί στο παρελθόν και έχουν αποτύχει. Οι λύσεις πρέπει να προέρχονται από τους ντόπιους, να στοχεύουν στους ντόπιους και να υλοποιούνται από τους ντόπιους. Οι αποστολές αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύουν στην **παροχή εκπαίδευσης και συμβουλών** προκειμένου οι εκάστοτε εγχώριοι θεσμοί να αποκτήσουν τη δυνατότητα να λειτουργούν αποτελεσματικά, με σεβασμό στις διεθνείς συνθήκες και υπό τον έλεγχο των δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων. Να συνδράμουν και να συμβάλλουν στην ισχυροποίησή τους, ώστε αναλάβουν εκείνοι το καθήκον της παροχής προστασίας στους πολίτες τους, εγκαθιδρύοντας ένα περιβάλλον ασφάλειας. Η ύπαρξη του τελευταίου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων και την έλευση της ανάπτυξης, η οποία θα βοηθήσει στη βαθμιαία εξάλειψη των υποβοσκουσών αιτιών της κρίσης.

Με τον τρόπο αυτό, και βοηθώντας στη θεμελίωση υγιών βάσεων για τη σταθεροποίηση και ισχυροποίηση των αμυντικών θεσμών στο Μάλι, την Κεντροαφρικανική Ένωση και τη Σομαλία, στην πραγματικότητα διασπάμε τη συνέχεια του επονομαζόμενου "*τόξου αστάθειας*" το οποίο περιβάλλει την Ευρώπη, παρέχουμε "*προωθημένη άμυνα*" για τους Ευρωπαίους πολίτες και, τελικά, δημιουργούμε μία "**ζώνη ασφαλείας**". Για το λόγο αυτό, παρά την περιορισμένη συμμετοχή του στρατιωτικού προσωπικού σε σύγκριση με το μέγεθος της όλης ευρωπαϊκής δραστηριότητας, η συμβολή του είναι ουσιαστική και θεμελιώδης.

Αλλά η Ευρωπαϊκή Ένωση διεξάγει επίσης και στρατιωτικές επιχειρήσεις εκτελεστικού χαρακτήρα. Δύο εξ αυτών είναι στον θαλάσσιο χώρο, οι επιχειρήσεις ΑΤΑΛΑΝΤΑ και ΣΟΦΙΑ. Πρόκειται για σημαντικότερες επιχειρήσεις οι οποίες οι οποίες υποστηρίζουν τα συμφέροντα των κρατών-μελών. Η πρώτη, στον Ινδικό Ωκεανό, εξασφαλίζει τη διατήρηση ανοικτών θαλασσιών γραμμών μεταφορών καταπολεμώντας την πειρατεία. Ταυτόχρονα, εξασφαλίζει την προστασία των φορτίων τροφίμων του Παγκόσμιου Προγράμματος Σίτισης. Πρόκειται για μία επιχείρηση η αξία και η αποτελεσματικότητα της οποίας αναδεικνύεται από την μη ύπαρξη επιτυχημένων πειρατικών επιθέσεων για μία μεγάλη χρονική περίοδο. Αυτό

αποτελεί και την αχίλλεια φτέρνα της, καθώς δημιουργείται η ψευδαίσθηση εξάλειψης του φαινομένου. Η κατακόρυφη αύξηση των επιθέσεων που καταγράφηκαν τους τελευταίους τρεις περίπου μήνες κατέδειξε ότι τόσο η ικανότητα όσο και το κίνητρο πίσω από το φαινόμενο της πειρατείας παραμένουν παρόντα, ενισχυμένο δε το τελευταίο από τον λιμό ο οποίος απειλεί να πλήξει τη Σομαλία. Η καταστολή της πειρατείας είναι μία σχετικά εύκολη υπόθεση, υπό την προϋπόθεση της διάθεσης των απαιτούμενων μέσων. Η εξάλειψη όμως των γενεσιουργών αιτιών, απαιτεί υπομονή, επιμονή και δουλειά σε βάθος.

Η έτερη ναυτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιχείρηση ΣΟΦΙΑ, δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις. Πρόκειται για μία επιχείρηση στην οποία συμμετέχει και η Κυπριακή Δημοκρατία, και γι' αυτό και σας ευχαριστώ. Η αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης ατόμων, ο περιορισμός των απωλειών ζωής στη θάλασσα ως συνέπεια της παράνομης διακίνησης, η επιβολή εμπάργκο στη διακίνηση οπλισμού προς τη Λιβύη και η εκπαίδευση της Ακτοφυλακής και του Ναυτικού της χώρας αυτής ώστε να αναλάβουν την ευθύνη της αποτελεσματικής αστυνόμευσης εντός των χωρικών υδάτων τους αποτελούν στόχους της Επιχείρησης.

Τέλος, η επιχείρηση ΑΛΘΕΑ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, είναι μία μοναδική στο είδος της Επιχείρηση, καθώς λαμβάνει χώρα σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διευθετήσεις του Berlin plus. Η επιχείρηση ΑΛΘΕΑ εξασφαλίζει ένα ασφαλές περιβάλλον στους κατοίκους της Χώρας τα τελευταία 12 χρόνια.

Κλείνοντας την αναφορά μου στην στρατιωτική συμμετοχή στην Ολοκληρωμένη Προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλω να επισημάνω ότι αυτή δεν έρχεται άνευ κόστους. Και δεν αναφέρομαι στο χρηματικό κόστος, το οποίο είναι ευτελές συγκρινόμενο με τα ποσά τα οποία διοχετεύονται σε άλλης μορφής δράσεις, αλλά στο ανθρώπινο κόστος. Πριν δύο εβδομάδες, ένας Πορτογάλος Υπαξιωματικός έχασε τη ζωή του στο Μπαμάκο. Έκανε την υπέρτατη θυσία όχι μόνο υπηρετώντας την πατρίδα του, αλλά προασπιζόμενος τις κοινές αξίες και τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των 28 κρατών-μελών. Όλων μας. Και αυτό δεν πρέπει να αφήνουμε να περνά απαρατήρητο.

Κυρίες και Κύριοι,

Ολοκληρώνοντας την τοποθέτησή μου, θέλω να παρατηρήσω ότι η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την αρχική της μορφή ως Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα έως τη σημερινή της, συμπίπτει με τη μεγαλύτερη περίοδο ειρήνης που καταγράφηκε στο ευρωπαϊκό έδαφος. Ως παγκόσμιος δρων, ως μία συνεπής, αξιόπιστη και συνετή Υπερδύναμη, επιδιώκει να διανείμει το μέρισμα ειρήνης, σταθερότητας και ανάπτυξης καταρχάς με την περιοχή άμεσης γειτονίας της. Προφανώς, αυτό δεν αποτελεί εύκολο στόχο, ούτε αναμένεται να επιτευχθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η επιμονή και η επιμονή αποτελούν αρετές που χαρακτηρίζουν την προσπάθεια. Με αगाστή συνεργασία είναι δυνατόν το όραμα το οποίο περιγράφεται στην Συνολική Στρατηγική να υλοποιηθεί. Η πορεία της Ένωσης έως σήμερα δεν ήταν πάντα ανέφελη, ούτε και προβλέπεται να είναι στο μέλλον. Αλλά ότι επετεύχθη έως σήμερα, επετεύχθη όντας μαζί. Και μαζί οφείλουμε να προχωρήσουμε.

Ευχαριστώ.

Επιμέλεια: Πλοίαρχος (Μ) Βασίλειος Λουκοβίτης ΠΝ